

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (prvá komora)

zo 6. marca 2014*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania — Sociálna politika — Smernica 2006/54/ES — Rovnosť zaobchádzania s mužmi a ženami vo veciach zamestnanosti a povolania — Kurz odbornej prípravy na účely získania postavenia úradníka — Vylúčenie z dôvodu dlhodobej neprítomnosti — Neprítomnosť z dôvodu materskej dovolenky“

Vo veci C-595/12,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (Taliansko) zo 4. októbra 2012 a doručený Súdnemu dvoru 19. decembra 2012, ktorý súvisí s konaním:

Loredana Napoli

proti

Ministero della Giustizia – Dipartimento dell'Amministrazione penitenziaria,

SÚDNY DVOR (prvá komora),

v zložení: predseda prvej komory A. Tizzano, sudcovia E. Levits, M. Berger, S. Rodin a F. Biltgen (spravodajca),

generálna advokátka: J. Kokott,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— Európska komisia, v zastúpení: C. Cattabriga a D. Martin, splnomocnení zástupcovia,

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálnej advokátky, že vec bude prejednaná bez jej návrhov,

vyhlásil tento

* Jazyk konania: taliančina.

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 2 ods. 2 písm. c), článku 14 ods. 2 a článku 15 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2006/54/ES z 5. júla 2006 o vykonávaní zásady rovnosti príležitostí a rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami vo veciach zamestnanosti a povolania (Ú. v. EÚ L 204, s. 23).
- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi pani Napoliovou a Ministero della Giustizia – Dipartimento dell'Amministrazione penitenziaria (Ministerstvo spravodlivosti – Oddelenie väzenskej správy, ďalej len „Amministrazione penitenziaria“), v súvislosti s vylúčením pani Napoliovej z kurzu odbornej prípravy na funkciu zástupcu komisára väzenskej stráže v dôsledku jej neprítomnosti na tomto kurze počas viac než 30 dní napriek tomu, že táto neprítomnosť bola odôvodnená povinnou materskou dovolenkou.

Právny rámec

Právo Únie

- 3 Odôvodnenia 2, 23, 25 a 28 smernice 2006/54 stanovujú:
  - „(2) Rovnosť medzi mužmi a ženami je základnou zásadou práva Spoločenstva podľa článku 2 a článku 3 ods. 2 zmluvy [o ES] a judikatúry Súdneho dvora. Tieto ustanovenia zmluvy vyhlasujú rovnosť medzi mužmi a ženami ako ‚úlohu‘ a ‚cieľ‘ Spoločenstva a ukladajú mu konštruktívny záväzok podporovať rovnosť medzi mužmi a ženami pri všetkých svojich činnostiach.
  - ...
  - (23) Z judikatúry Súdneho dvora je zrejmé, že nepriaznivé zaobchádzanie so ženou v súvislosti s tehotenstvom alebo materstvom predstavuje priamu diskrimináciu z dôvodu pohlavia. Táto smernica by sa preto mala výslovne vzťahovať na takéto zaobchádzanie.
  - ...
  - (25) Z dôvodu zrozumiteľnosti je tiež vhodné prijať výslovné ustanovenia na ochranu zamestnaneckých práv žien na materskej dovolenke a najmä ich právo na návrat na rovnaké alebo rovnocenné pracovné miesto, aby neutrpeli žiadnu ujmu v dôsledku materskej dovolenky, pokiaľ ide o tieto práva a aby mali úžitok z každého zlepšenia pracovných podmienok, na ktoré by mali nárok počas svojej neprítomnosti v práci.
  - ...
  - (28) Účinné vykonávanie zásady rovnakého zaobchádzania si vyžaduje zavedenie vhodných postupov na strane členských štátov.“
- 4 Článok 1 uvedenej smernice stanovuje:

„Účelom tejto smernice je zabezpečiť vykonávanie zásady rovnosti príležitostí a rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami vo veciach zamestnania a povolania.

V tomto ohľade smernica obsahuje ustanovenia na vykonávanie zásady rovnakého zaobchádzania, pokiaľ ide o:

- a) prístup k zamestnaniu vrátane postupu a k odbornej príprave;
- b) pracovné podmienky vrátane odmeny;
- c) zamestnanecké systémy sociálneho zabezpečenia.

Obsahuje tiež ustanovenia na zabezpečenie účinnejšieho vykonávania prostredníctvom stanovenia vhodných postupov.“

5 Článok 2 ods. 2 písm. c) tejto smernice stanovuje:

„Na účely tejto smernice diskriminácia zahŕňa:

...

- c) akékoľvek menej priaznivé zaobchádzanie so ženou z dôvodov tehotenstva alebo materskej dovolenky v zmysle smernice [Rady] 92/85/EHS [z 19. októbra 1992 o zavedení opatrení na podporu zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci tehotných pracovníčok a pracovníčok krátko po pôrode alebo dojčiacich pracovníčok (desiata samostatná smernica v zmysle článku 16 ods. 1 smernice 89/391/EHS) (Ú. v. ES L 348, s. 1; Mim. vyd. 05/002, s. 110)].“

6 Článok 14 smernice 2006/54 znie takto:

„1. Nesmie dochádzať k žiadnej priamej alebo nepriamej diskriminácii z dôvodu pohlavia vo verejnom alebo súkromnom sektore vrátane orgánov verejnej správy, pokiaľ ide o:

...

- c) zamestnanie a pracovné podmienky vrátane prepustenia, ako aj odmien, ako je stanovené v článku 141 zmluvy;

...

2. Členské štáty môžu ustanoviť v súvislosti s prístupom k zamestnaniu vrátane odbornej prípravy k tomu vedúcej, že rozdielne zaobchádzanie, ktoré sa zakladá na charakteristike súvisiacej s pohlavím, nevytvára diskrimináciu, ak z dôvodu povahy určitých príslušných pracovných činností alebo súvislostí, v akých sa tieto činnosti vykonávajú, takáto charakteristika vytvára prirodzenú a rozhodujúcu požiadavku na povolanie za predpokladu, že cieľ je legitímny a požiadavka primeraná.“

7 Článok 15 tejto smernice týkajúci sa návratu z materskej dovolenky stanovuje:

„Žena na materskej dovolenke má právo po skončení svojej materskej dovolenky vrátiť sa na svoje pracovné miesto alebo na rovnocenné miesto za dojednaní a podmienok, ktoré pre ňu nie sú menej priaznivé, a mať úžitok z každého zlepšenia pracovných podmienok, na ktoré by mala nárok počas svojej neprítomnosti v práci.“

Talianske právo

- 8 Z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že podľa článku 9 decreto legislativo n° 146, Adeguamento delle strutture e degli organici dell'Amministrazione penitenziaria e dell'Ufficio centrale per la giustizia minorile, nonche' istituzione dei ruoli direttivi ordinario e speciale del Corpo di polizia penitenziaria, a norma dell'articolo 12 della legge 28 luglio 1999, n° 266 (legislatívny dekrét č. 146 o adaptácii štruktúr a zamestnancov väzenskej správy a ústredného úradu juvenilnej justície a vytvorení riadneho a osobitného zboru väzenskej stráže na základe uplatnenia článku 12 zákona č. 266 z 28. júla 1999) z 21. mája 2000 (GURI č. 132 z 8. júna 2000, s. 3, ďalej len „legislatívny dekrét č. 146/2000“), úspešní uchádzači výberového konania na zástupcu komisára riadneho zboru väzenskej stráže sú okamžite vymenovaní za zástupcov komisára v skúšobnej dobe a musia absolvovať kurz teoretickej a praktickej odbornej prípravy v trvaní dvanásť mesiacov, na konci ktorého sú povinní zložiť skúšku. Uchádzači, ktorí uspeli v tejto skúške, sú vymenovaní za zástupcov komisárov, kým v opačnom prípade musia absolvovať ďalší kurz.
- 9 Podľa článku 10 ods. 2 tohto legislatívneho dekrétu:
- „Príslušník, ktorý sa z náležitého dôvodu nedostavil na kurz odbornej prípravy po viac ako 30 dní, absolvuje nasledujúci kurz. Príslušníčka, ktorej neprítomnosť v trvaní viac ako 30 dní bola zapríčinená čerpaním materskej dovolenky, absolvuje kurz, ktorý bude nasledovať po období neprítomnosti v práci stanovenom v ustanoveniach o ochrane pracujúcich matiek.“
- 10 Článok 3 decreto legislativo n° 151 – Testo unico delle disposizioni legislative in materia di tutela e sostegno della maternità e della paternità, a norma dell'articolo 15 della legge 8 marzo 2000, n. 53 (legislatívny dekrét č. 151 týkajúci sa jednotného znenia legislatívnych ustanovení v oblasti ochrany a podpory materstva a otcovstva na základe uplatnenia článku 15 zákona č. 53 z 8. marca 2000) z 26. marca 2001 (riadny doplnok GURI č. 96 z 26. apríla 2001, ďalej len „legislatívny dekrét č. 151“), zakazuje akúkoľvek diskrimináciu na základe pohlavia a zakazuje akékoľvek menej priaznivé zaobchádzanie súvisiace s tehotenstvom a materstvom. Článok 16 tohto legislatívneho dekrétu ukladá povinnú materskú dovolenku, pričom najmä zakazuje zamestnanie pracovníčky matky v období troch mesiacov po pôrode. Podľa článku 22 ods. 3 legislatívneho dekrétu č. 151 je potrebné na účely výpočtu odpracovaných rokov dotknutých žien v plnom rozsahu zaradiť obdobie materskej dovolenky.
- 11 Článok 1494 decreto legislativo n° 66 – Codice dell'ordinamento militare (legislatívny dekrét č. 66 o kódexe armádneho poriadku) z 15. marca 2010 (riadny doplnok GURI č. 106 z 8. mája 2010, ďalej len „legislatívny dekrét č. 66“) vo svojom odseku 5, ktorý sa týka príslušníčok ozbrojených síl, zboru karabinierov a finančnej polície, stanovuje, že v prípade materstva sa tieto príslušníčky vylúčia z kurzu začatého v období, ktoré nasleduje po pôrode, pričom sa však spresňuje, že za predpokladu, že dotknutá príslušníčka uspeje v skúške v rámci nasledujúceho kurzu, na účely odpracovaných rokov sa bude usudzovať, že v nej uspela v rámci pôvodného kurzu.

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

- 12 Pani Napoliová 20. apríla 2009 uspela vo výberovom konaní na zástupcu komisára riadneho zboru väzenskej stráže a 5. decembra 2011 bola prijatá na kurz odbornej prípravy, ktorý mal začať 28. decembra.
- 13 Dňa 7. decembra 2011 pani Napoliová porodila. Na základe vnútroštátnej právnej úpravy odišla na povinnú trojmesačnú materskú dovolenku, teda do 7. marca 2012.

- 14 Aktom zo 4. januára 2012 jej Amministrazione penitenziaria oznámila, že na základe článku 10 ods. 2 legislatívneho dekrétu č. 146/2000 bude po uplynutí prvých 30 dní materskej dovolenky vylúčená z predmetného kurzu a že úhrada jej platu bude prerušená. Tento orgán spresnil, že bude automaticky prijatá do budúceho organizovaného kurzu.
- 15 Prvou žalobou podanou 27. februára 2012 na Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (regionálny správny súd v Lazio) pani Napoliová napadla akt zo 4. januára 2012. Tomuto súdu predložila aj druhú žalobu obsahujúcu dodatočné žalobné dôvody smerujúce proti dekrétu riaditeľa odboru Amministrazione penitenziaria z 9. marca 2012, ktorým sa rozhodlo o konečnom vylúčení pani Napoliovej z kurzu s tým, že sa jej zachovala možnosť absolvovať nasledujúci kurz, avšak do tejto doby so stratou príjmu.
- 16 Na podporu svojich žalôb pani Napoliová predovšetkým tvrdí, že Amministrazione penitenziaria nesprávne uplatnila článok 10 legislatívneho dekrétu č. 146/2000, keďže toto ustanovenie ukladá povinnosť započítať do období neprítomnosti na kurze výlučne obdobia fakultatívnej neprítomnosti pracujúcich matiek, pričom vylučuje započítanie období povinnej dovolenky stanovenej zákonom. Subsidiárne a pre prípad, že by sa ukázalo, že napadnuté rozhodnutie bolo v súlade s uvedeným legislatívnym dekrétom, žalobkyňa namietala proti jeho súladu s talianskou ústavou.
- 17 Tribunale amministrativo regionale per il Lazio rozhodujúci o nariadení predbežného opatrenia po tom, ako zamietol hlavný žalobný dôvod, prijal subsidiárny žalobný dôvod. Článok 10 legislatívneho dekrétu č. 146/2000 je totiž nezlučiteľný najmä so smernicou 2006/54 v zmysle jej výkladu poskytnutého Súdny dvorom v rozsudku zo 16. februára 2006, Sarkatzis Herrero (C-294/04, Zb. s. I-1513). Vnútroštátny súd nariadil pozastaviť platnosť vyššie uvedeného dekrétu z 9. marca 2012 a rozhodol, že pani Napoliová musí byť opätovne zaradená do kurzu ihneď po skončení povinnej materskej dovolenky.
- 18 Vo svojom rozhodnutí uvedený súd uvádza, že sa mu zdá byť vylúčené, aby článok 10 legislatívneho dekrétu č. 146/2000 mohol byť vykladaný ako v súlade s ústavou a právom Únie. Jasné znenie uvedeného článku, ktoré odkazuje na obdobia neprítomnosti upravené predpismi na ochranu pracujúcich matiek, medzi ktoré by mal nevyhnutne patriť aj článok 16 legislatívneho dekrétu č. 151, ktorým sa stanovuje povinná materská dovolenka, totiž neumožňuje vnútroštátnemu súdu vybrať spomedzi možných významov znenia predmetného pravidla ten, ktorý najviac rešpektuje vnútroštátne ústavné zásady, ako aj základné zásady práva Únie, bez toho, aby priznal tomuto zneniu význam, ktorý mu zákonodarcia nechcel dať. Navyše dosiahnutie cieľa sledovaného článkom 10 legislatívneho dekrétu č. 146/2000, a síce, že každý zástupca komisára v skúšobnej dobe absolvuje primeranú a úplnú odbornú prípravu predtým, než sú mu zverené inštitucionálne funkcie, by bolo spochybnené nielen fakultatívnou neprítomnosťou, ale aj, a to rovnakým spôsobom, povinnou neprítomnosťou.
- 19 Vnútroštátny súd spresňuje, že existujú ďalšie vnútroštátne legislatívne ustanovenia týkajúce sa najmä zamestnania v armáde, ako článok 1494 ods. 5 legislatívneho dekrétu č. 66, ktorý z kurzu odbornej prípravy vylučuje niektoré ženy, ktoré boli na povinnej materskej dovolenke. V každom prípade však tento predpis stanovuje, že v prípade úspešného vykonania skúšky v rámci nasledujúceho kurzu sa na účely odpracovaných rokov bude usudzovať, že uchádzačka v nej uspela v rámci pôvodného kurzu. Toto ustanovenie, ktoré má v rámci vojenského poriadku všeobecnú povahu, sa však priamo neuplatňuje na príslušníkov väzenskej stráže, ktorá predstavuje nevojenký zbor.
- 20 Pani Napoliová by preto utrpela ujmu z dôvodu svojho materstva, pretože by sa ocitla v menej priaznivej situácii, akú majú jej kolegovia mužského pohlavia, úspešní uchádzači rovnakého výberového konania, ktorým sa umožnilo absolvovať pôvodný kurz odbornej prípravy. Aj za predpokladu, že by sa žalobkyňa mohla analogicky priznať záruka týkajúca sa okamihu vzniku právnych účinkov vymenovania, ako je upravená v článku 1494 ods. 5 legislatívneho dekrétu č. 66, táto záruka by nemala retroaktívny peňažný dosah. Pani Napoliová by nevyhnutne stratila plat a príspevky do sociálneho zabezpečenia, ktoré by mala v prípade, že by mohla absolvovať pôvodný kurz.

- 21 Vnútroštátny súd ďalej dopĺňa, že právo priznané pracovníčke vylúčenej z prvého kurzu v dôsledku materskej dovolenky na prijatie do budúceho kurzu nijako nenúti dotknutý správny orgán zorganizovať takýto kurz. Takéto zorganizovanie podlieha voľnej úvahe uvedeného správneho orgánu, čo sa týka nevyhnutnosti obsadiť voľné miesta a finančných zdrojov disponibilných na tieto účely. V dôsledku toho, keďže medzi jedným kurzom a nasledujúcim kurzom môže uplynúť viacero rokov, možnosť tejto pracovníčky absolvovať ďalší kurz je neistá. Preto by ujma, ktorú uvedená pracovníčka utrpela, mohla byť značná.
- 22 Talianske právo síce tým, že pracovníčke zaručilo možnosť zúčastniť sa na nasledujúcom kurze, sledovalo cieľ zosúladenia práv žien v zamestnaní s verejným záujmom, aby sa v rámci väzenskej stráže na účely výkonu stanovených inštitucionálnych funkcií zamestnávali len uchádzači pripravení primeraným spôsobom vďaka predmetnému kurzu odbornej prípravy. Vzniká však otázka, či sledovanie tohto cieľa verejného záujmu môže odôvodniť nepriaznivé zaobchádzanie vo vzťahu k žene vyplývajúce z jej vylúčenia z kurzu v dôsledku povinnej materskej dovolenky.
- 23 Za týchto podmienok Tribunale amministrativo regionale per il Lazio rozhodol o prerušení konania a položil Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:
- „1. Vzťahuje sa článok 15 smernice [2006/54] na navštevovanie kurzu odbornej prípravy, ktorý je súčasťou pracovného pomeru, a má sa tento článok vykladať v tom zmysle, že na konci materskej dovolenky má zamestnankyňa právo na prijatie do rovnakého kurzu, ktorý stále prebieha, alebo ho možno vykladať v tom zmysle, že zamestnankyňu možno zapísať do nasledujúceho kurzu, hoci jeho uskutočnenie je neisté alebo aspoň z časového hľadiska neisté?
  2. Treba článok 2 ods. 2 písm. c) smernice [2006/54], podľa ktorého predstavuje diskrimináciu akékoľvek menej priaznivé zaobchádzanie z dôvodov materskej dovolenky, vykladať v tom zmysle, že zamestnankyni zabezpečuje absolútnu ochranu, ktorá pretrváva aj v prípade protichodných záujmov, proti akejkolvek nerovnosti hmotnoprávneho charakteru [rozsudok z 30. apríla 1998, Thibault, C-136/95, Zb. s. I-2011], s tým dôsledkom, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá tým, že stanovuje vylúčenie z kurzu odbornej prípravy a zároveň zaručuje možnosť zápisu do ďalšieho kurzu, sleduje cieľ zabezpečiť náležité vzdelanie, ale zbavuje zamestnankyňu príležitosti na skorší prístup k novej pracovnej pozícii vrátane poberania príslušného platu spolu s mužskými kolegami, ktorí sa zúčastnili rovnakého výberového konania a pôvodného kurzu odbornej prípravy?
  3. Má sa článok 14 ods. 2 smernice 2006/54/ES, podľa ktorého nepredstavuje diskrimináciu rozdielne zaobchádzanie založené na charakteristikách, ktoré vytvárajú prirodzenú požiadavku na povolanie, vykladať v tom zmysle, že umožňuje členskému štátu odložiť prístup k zamestnaniu... zamestnankyni, ktorá nemohla absolvovať úplnú odbornú prípravu z dôvodu materskej dovolenky?
  4. Ak by sa v [takomto] prípade... [a za predpokladu, že by sa] v prejednávanej veci pripustila v abstraktnej rovine uplatniteľnosť článku 14 ods. 2, má sa v každom prípade toto ustanovenie v spojení so všeobecnou zásadou proporcionality vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje vylúčenie zamestnankyne neprítomnej z dôvodu materskej dovolenky z kurzu odbornej prípravy, namiesto toho, aby sa v rámci vnútroštátnej legislatívy zabezpečilo vytvorenie paralelných doškolovacích kurzov, ktoré by umožnili zamestnankyni dobehnúť zameškanú prípravu, čím by sa zlúčili práva pracujúcej matky a verejný záujem, napriek organizačným a finančným nákladom, ktoré by sa s touto možnosťou spájali?
  5. A napokon, obsahuje smernica [2006/54] v prípade takého výkladu, že bráni spomenutej vnútroštátnej úprave, z tohto hľadiska ustanovenia s priamym účinkom, ktoré môže vnútroštátny súd priamo uplatniť?“

O prejudiciálnych otázkach

O prvej a druhej otázke

- 24 Svojou prvou a druhou otázkou, ktoré je potrebné preskúmať spoločne, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 2 ods. 2 písm. c) v spojení s článkom 14 ods. 1 písm. c) smernice 2006/54, ako aj článok 15 tejto smernice vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá z dôvodov verejného záujmu vylučuje ženu na materskej dovolenke z odbornej prípravy, ktorá tvorí neoddeliteľnú súčasť jej zamestnania a ktorá je nevyhnutná na to, aby táto pracovníčka mohla byť vymenovaná na miesto stáleho úradníka, ako aj na účely zlepšenia jej pracovných podmienok, pričom jej však zaručuje právo účasti na nasledujúcej odbornej príprave, ktorej uskutočnenie je z časového hľadiska neisté.
- 25 S cieľom odpovedať na túto otázku je potrebné v prvom rade pripomenúť, že článok 2 ods. 2 písm. c) smernice 2006/54 stanovuje, že menej priaznivé zaobchádzanie so ženou v súvislosti s jej tehotenstvom alebo materskou dovolenkou predstavuje diskrimináciu na základe pohlavia a že článok 14 ods. 1 tejto smernice spresňuje oblasti, v akých nesmie dochádzať k nijakej diskriminácii. Takto je zakázaná priama a nepriama diskriminácia, pokiaľ ide o podmienky prístupu k zamestnaniu vrátane kritérií výberu a podmienok prijímania do zamestnania, o prístup k všetkým typom a všetkým úrovniam profesijnej orientácie, o odbornú prípravu, vyššiu odbornú prípravu a preškolenie, ako aj o pracovnú prax, podmienky zamestnania a práce a o účasť v organizácii zastupujúcej pracovníkov alebo iné osoby (pozri v tomto zmysle rozsudok Sarkatzis Herrero, už citovaný, bod 36).
- 26 V druhom rade treba zdôrazniť, že článok 15 tejto smernice stanovuje, že žena na materskej dovolenke má právo sa po skončení svojej materskej dovolenky vrátiť na svoje pracovné miesto alebo na rovnocenné miesto za dojednaní a podmienok, ktoré pre ňu nie sú nepriaznivejšie, a mať úžitok z každého zlepšenia pracovných podmienok, na ktoré by mala nárok počas svojej neprítomnosti v práci.
- 27 Ako vyplýva z rozhodnutia vnútroštátneho súdu, v prejednávanej veci je nesporné, že pani Napoliová je v pracovnom vzťahu a že kurz, z ktorého bola vylúčená v dôsledku svojej neprítomnosti z dôvodu materskej dovolenky, sa uskutočňuje v rámci tohto pracovného vzťahu a predstavuje prípravu na skúšku, ktorá by jej v prípade jej úspešného zvládnutia umožnila postúpiť na vyšší hierarchický stupeň.
- 28 V dôsledku toho sa uvedený kurz musí tak vo vzťahu k článku 14 ods. 1 písm. c) smernice 2006/54, ako aj k článku 15 tejto smernice považovať za súčasť pracovných podmienok, ktoré sú vlastné zamestnaniu pani Napoliovej (pozri analogicky rozsudky Thibault, už citovaný, bod 27, a z 18. novembra 2004, Sass, C-284/02, Zb. s. I-11143, body 30 a 31).
- 29 V každom prípade v rozsahu, v akom sa situácia dotknutá vo veci samej vzťahuje na návrat z materskej dovolenky a v akom sa týka, ako vyplýva z predchádzajúceho bodu tohto rozsudku, pracovných podmienok uplatňujúcich sa na pracovníčku po jej návrate z materskej dovolenky, je potrebné skúmať položenú otázku vo vzťahu k článku 15 uvedenej smernice, ktorý predstavuje osobitné ustanovenie upravujúce takýto prípad.
- 30 Pokiaľ ide o otázku, či sa v takej situácii, aká je dotknutá vo veci samej, pracovníčka po návrate z materskej dovolenky vráti na svoje pracovné miesto za podmienok, ktoré pre ňu nie sú menej priaznivé, a má úžitok z každého zlepšenia pracovných podmienok, na ktoré by mala nárok počas svojej neprítomnosti v práci, je potrebné uviesť, že materská dovolenka nemala vplyv na postavenie tejto pracovníčky, keďže funkcia zástupcu komisára v skúšobnej dobe, ktorá zaručuje zápis do nasledujúceho kurzu, bola zachovaná v prospech pani Napoliovej a že táto pracovníčka sa vrátila na to isté pracovné miesto, na aké bola pridelená pred svojou materskou dovolenkou.

- 31 Pravdou však ostáva, že vylúčenie z kurzu odbornej prípravy z dôvodu odchodu ma materskú dovolenku malo negatívny vplyv na pracovné podmienky pani Napoliovej.
- 32 Ostatní pracovníci, ktorí boli prijatí do kurzu odbornej prípravy, mali možnosť tento kurz navštevovať v celom rozsahu a v prípade úspešného zvládnutia skúšky, ktorá uzatvára odbornú prípravu, postúpiť na vyšší hierarchický stupeň zástupcu komisára a poberať tomu zodpovedajúci plat skôr než pani Napoliová. Pani Napoliová je nútená čakať do začatia budúceho kurzu odbornej prípravy, ktoré je navyše podľa zistení vnútroštátneho súdu z časového hľadiska neisté.
- 33 Vylúčenie z prvého kurzu a následný zákaz zúčastniť sa skúšky uzatvárajúcej tento kurz mali za následok stratu príležitosti dotknutej osoby na zlepšenie pracovných podmienok rovnakým spôsobom, ako majú jej kolegovia, a musia sa teda považovať za nepriaznivé zaobchádzanie v zmysle článku 15 smernice 2006/54.
- 34 Tento záver nemôže spochybniť ani tvrdenie, podľa ktorého požiadavka, aby sa z dôvodov verejného záujmu zúčastnili na uvedenej skúške len uchádzači pripravení na výkon nových funkcií primeraným spôsobom, predpokladá ich účasť na všetkých prednáškach, ktoré sú súčasťou dotknutej odbornej prípravy.
- 35 Hoci totiž vnútroštátne orgány majú v závislosti od okolností určitú mieru voľnej úvahy pri prijímaní opatrení, ktoré považujú za nevyhnutné na zaručenie verejnej bezpečnosti členského štátu (pozri najmä rozsudok z 11. januára 2000, Kreil, C-285/98, Zb. s. I-69, bod 24), sú v prípade, keď zavádzajú opatrenia predstavujúce výnimku vo vzťahu k takému základnému právu, akým je rovnosť zaobchádzania s mužmi a so ženami, ktorého vykonanie sa snaží zaručiť smernica 2006/54, povinné rešpektovať zásadu proporcionality, ktorá je súčasťou všeobecných zásad práva Únie (pozri v tomto zmysle najmä rozsudok Kreil, už citovaný, bod 23).
- 36 Je však nutné konštatovať, že také opatrenie ako dotknuté vo veci samej, ktoré stanovuje automatické vylúčenie z kurzu odbornej prípravy a znemožňuje zúčastniť sa záverečnej skúšky bez toho, aby sa zohľadnilo najmä štádium uvedeného kurzu, v ktorom dochádza k neprítomnosti z dôvodu materskej dovolenky, alebo už nadobudnuté odborné vzdelanie, a ktoré sa obmedzuje na to, že žene, ktorá odišla na materskú dovolenku, priznáva právo zúčastniť sa kurzu odbornej prípravy organizovaného v neskoršom, ale neistom dátume, sa nezdá byť v súlade s uvedenou zásadou proporcionality.
- 37 Porušenie tejto zásady je o to očividnejšie, že ako uviedol vnútroštátny súd, okolnosť, že začiatok budúceho kurzu odbornej prípravy predstavuje neistú udalosť, vyplýva zo skutočnosti, že príslušné orgány nemajú povinnosť organizovať takýto kurz v periodicky stanovených termínoch.
- 38 V tomto ohľade treba uviesť, že s cieľom zaručiť podstatnú rovnosť medzi mužmi a ženami, ku ktorej sa snaží dospieť smernica 2006/54 (pozri analogicky rozsudok Thibault, už citovaný, bod 26), disponujú členské štáty určitou mierou voľnej úvahy a že si možno predstaviť opatrenia, ktoré by do zásady rovnosti zaobchádzania s mužmi a so ženami zasahovali v menšej miere než opatrenia sporné vo veci samej. Preto, ako uviedol sám vnútroštátny súd, vnútroštátne orgány by prípadne mohli zosúladiť požiadavku úplnej odbornej prípravy uchádzačov s právami pracovníčky tak, že by pracovníčke, ktorá sa vráti z materskej dovolenky, zabezpečili náhradné paralelné školenie, ktoré by bolo rovnocenné s pôvodným kurzom odbornej prípravy, aby sa táto pracovníčka mohla vo vhodnom čase zúčastniť skúšky, ktorá by jej umožnila čo najskôr postúpiť na vyšší hierarchický stupeň, z čoho by vyplývalo, že by je kariérny postup nebol nepriaznivejší než kariérny postup jej mužského kolegu, ktorý uspel v tom istom výberovom konaní a bol prijatý do pôvodného kurzu odbornej prípravy.
- 39 Zo všetkých predchádzajúcich úvah vyplýva, že je namieste odpovedať na prvú a druhú otázku tak, že článok 15 smernice 2006/54 sa má vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá z dôvodov verejného záujmu vylučuje ženu na materskej dovolenke z odbornej prípravy, ktorá tvorí neoddeliteľnú súčasť jej zamestnania a je nevyhnutná na to, aby táto pracovníčka mohla byť

vymenovaná na miesto stáleho úradníka, ako aj na účely zlepšenia jej pracovných podmienok, pričom jej však zaručuje právo účasti na nasledujúcej odbornej príprave, ktorej uskutočnenie je z časového hľadiska neisté.

O tretej otázke

- 40 Svojou treťou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa článok 14 ods. 2 smernice 2006/54 uplatňuje na takú vnútroštátnu právnu úpravu, ako je dotknutá vo veci samej, ktorá síce nevyhradzuje určitú činnosť výlučne pracovníkom mužského pohlavia, ale spôsobuje oneskorenie prístupu k tejto činnosti pracovníckam, ktoré nemohli absolvovať úplnú odbornú prípravu z dôvodu povinnej materskej dovolenky.
- 41 V tomto ohľade treba uviesť, že článok 14 ods. 2 uvedenej smernice rovnako ako aj ním nahradený článok 2 ods. 2 smernice Rady 76/207/EHS z 9. februára 1976 o vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami, pokiaľ ide o prístup k zamestnaniu, odbornej príprave a postupu v zamestnaní a o pracovné podmienky (Ú. v. ES L 39, s. 40; Mim. vyd. 05/001, s. 187), má povahu ustanovenia predstavujúceho výnimku vo vzťahu k individuálnemu právu zakotvenému v smernici 2006/54, keďže dovoľuje členským štátom, aby stanovili, že rozdielne zaobchádzanie, ktoré sa zakladá na charakteristike súvisiacej s pohlavím, za určitých podmienok nevytvára diskrimináciu v zmysle tejto smernice. Z tohto dôvodu sa má vykladať reštriktívne (pozri v tomto zmysle rozsudky z 15. mája 1986, Johnston, 222/84, Zb. s. 1651, bod 36, a z 26. októbra 1999, Sirdar, C-273/97, Zb. s. I-7403, bod 23).
- 42 Je však nutné konštatovať, že v spore vo veci samej sa ani neuvádza, ani netvrdí, že by uplatniteľné vnútroštátne ustanovenia stanovovali, že určitá charakteristika súvisiaca s pohlavím predstavuje skutočnú a určujúcu profesijnú požiadavku pre výkon tejto funkcie alebo že by príslušné orgány, pokiaľ ide o výkon funkcie zástupcu komisára väzenskej stráže, využili mieru voľnej úvahy, ktorú im táto smernica v tomto ohľade priznáva, alebo že by zamýšľali odvolávať sa na túto mieru voľnej úvahy.
- 43 Zo všetkých predchádzajúcich úvah vyplýva, že na tretiu otázku je potrebné odpovedať tak, že článok 14 ods. 2 smernice 2006/54 sa neuplatňuje na takú právnu úpravu, ako je dotknutá vo veci samej, ktorá nevyhradzuje určitú činnosť výlučne pracovníkom mužského pohlavia, ale spôsobuje oneskorenie prístupu k tejto činnosti pracovníckam, ktoré nemohli absolvovať úplnú odbornú prípravu z dôvodu povinnej materskej dovolenky.

O štvrtej otázke

- 44 Vzhľadom na odpoveď na tretiu otázku nie je potrebné odpovedať na štvrtú otázku.

O piatej otázke

- 45 Svojou piatou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sú ustanovenia článku 14 ods. 1 písm. c) a článku 15 smernice 2006/54 dostatočne jasné, presné a nepodmienené na to, aby mali priamy účinok.
- 46 V tomto ohľade treba pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry vo všetkých prípadoch, kde sa ustanovenia smernice z hľadiska ich obsahu zdajú byť nepodmienené a dostatočne presné, sa jednotlivci môžu na ne odvolávať voči štátu, najmä ak je v postavení zamestnávateľa (pozri najmä rozsudky z 12. júla 1990, Foster a i., C-188/89, Zb. s. I-3313, bod 16, a z 20. marca 2003, Kutz-Bauer, C-187/00, Zb. s. I-2741, bod 69).
- 47 Je nutné konštatovať, že článok 17 ods. 1 písm. c) a článok 15 smernice 2006/54 spĺňajú tieto požiadavky.

- 48 Pokiaľ ide o článok 14 ods. 1 písm. c) uvedenej smernice, ktorý obsahuje ustanovenia, ktorými sa vykonáva zásada rovnosti zaobchádzania s mužmi a so ženami v oblasti zamestnania a práce, treba totiž uviesť, že všeobecným spôsobom a jednoznačným znením vylučuje akúkoľvek diskrimináciu na základe pohlavia v oblastiach, ktoré vymenúva (pozri v tomto zmysle rozsudok Sarkatzis Herrero, už citovaný, bod 36).
- 49 Rovnako aj článok 15 tejto smernice jasne, presne a nepodmienené stanovuje, že žena na materskej dovolenke má právo sa po skončení svojej materskej dovolenky vrátiť na svoje pracovné miesto alebo na rovnocenné miesto za dojednaní a podmienok, ktoré pre ňu nie sú nepriaznivejšie, a mať úžitok z každého zlepšenia pracovných podmienok, na ktoré by mala nárok počas svojej neprítomnosti v práci.
- 50 Keďže obe dotknuté ustanovenia majú priamy účinok, treba ešte pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry vnútroštátny súd, ktorý je v rámci svojej právomoci poverený uplatniť právne normy Únie, má povinnosť zabezpečiť ich plný účinok, pričom v prípade potreby z vlastnej iniciatívy neuplatní akékoľvek odporujúce ustanovenie vnútroštátneho práva, aj keby bolo prijaté neskôr, a to bez toho, aby musel požadovať alebo čakať na ich predchádzajúce zrušenie zákonodarnou cestou alebo akýmkoľvek iným ústavným postupom (pozri najmä rozsudky z 9. marca 1978, Simmenthal, 106/77, Zb. s. 629, bod 24, a Kutz-Bauer, už citovaný, bod 73). Preto sa osoba podliehajúca súdnej právomoci môže voči dotknutému členskému štátu odvolávať na článok 14 ods. 1 písm. c) a článok 15 smernice 2006/54 a tieto ustanovenia môžu byť uplatnené vnútroštátnym súdom, aby sa zabránilo uplatneniu akéhokoľvek vnútroštátneho ustanovenia, ktoré nie je v súlade s týmito článkami.
- 51 Z predchádzajúcich úvah vyplýva, že je namieste odpovedať na piatu otázku tak, že ustanovenia článku 14 ods. 1 písm. c) a článku 15 smernice 2006/54 sú dostatočne jasné, presné a nepodmienené na to, aby mali priamy účinok.

O trovách

- 52 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (prvá komora) rozhodol takto:

1. Článok 15 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2006/54/ES z 5. júla 2006 o vykonávaní zásady rovnosti príležitostí a rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami vo veciach zamestnanosti a povolania sa má vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá z dôvodov verejného záujmu vylučuje ženu na materskej dovolenke z odbornej prípravy, ktorá tvorí neoddeliteľnú súčasť jej zamestnania a je nevyhnutná na to, aby táto pracovníčka mohla byť vymenovaná na miesto stáleho úradníka, ako aj na účely zlepšenia jej pracovných podmienok, pričom jej však zaručuje právo účasti na nasledujúcej odbornej príprave, ktorej uskutočnenie je z časového hľadiska neisté.
2. Článok 14 ods. 2 smernice 2006/54 sa neuplatňuje na takú právnu úpravu, ako je dotknutá vo veci samej, ktorá nevyhradzuje určitú činnosť výlučne pracovníkom mužského pohlavia, ale spôsobuje oneskorenie prístupu k tejto činnosti pracovníckam, ktoré nemohli absolvovať úplnú odbornú prípravu z dôvodu povinnej materskej dovolenky.
3. Ustanovenia článku 14 ods. 1 písm. c) a článku 15 smernice 2006/54 sú dostatočne jasné, presné a nepodmienené na to, aby mali priamy účinok.

Podpisy